

[Morten Lange.]

af forsvarsberedskabet ville vi ikke være i stand til at tage et regeringsansvar på os. Det blev da i hvert fald nok gjort temmelig tydeligt, at det for os var en væsentlig sag, men på den anden side også gjort temmelig tydeligt, at vi ikke var fanatikere i den betydning, at enten fik vi vort program 100 pct. gennemført, eller også ville vi ikke lege med.

Vi er også i fremtiden parat til at se på en konstruktiv politik, som sigter mod en beskæring af det danske forsvar, en modernisering af det, så det ikke bliver den nuværende store økonomiske og sikkerhedsmæssige belastning. Hvad sådan noget angår, er vi hjemme. Skal vi pege på et enkelt lille kontaktpunkt i regeringens tiltrædelseserklæring, dér, hvor man peger på opstilling af særlige FN-styrker, så har vi på et tidligt tidspunkt gjort det klart, at dér var vi hjemme, det var en sag, vi interesserede os for, og vi vil naturligvis også i fremtiden medvirke, så længe det er den side af vort forsvarsberedskab, der kommer ind i billedet.

Meget svagt berørt, men trods alt meget væsentligt, forekommer også Danmarks stilling til Atlantpagten mig at være. Det er jo mærkeligt, at vi kan have en forsvarsdebat, hvor Atlantpagten næsten kun bliver nævnt i en bisætning på trods af, at Atlantpagten efter min mening i dag befinder sig i en afgørende krise, og hvor vi befinder os i en situation, hvor vi skal tage stilling til, om vi agter at fortsætte. USAs krig i Vietnam er naturligvis i al almindelighed en belastning for en alliancepartner, men jeg er heller ikke i tvivl om, at de udmærkede roterende divisioner eller bataljoner, eller hvor meget det nu var, som hr. Erik Kragh omtalte, nok i realiteten er at opfatte som en ganske alvorlig svækkelse af Amerikas bidrag til det forsvar af Europa, som man har været enig om inden for aftalens rammer. Frankrigs halve udtræden har unægtelig også bidraget til at destabilisere denne pagt, og jeg synes, det er megen overvejelse værd, om man ikke på denne baggrund virkelig kunne finde en anden placering for Danmark i det totale europæiske system. Det er i hvert fald mit partis mening, at Atlantpagten altid har været en uting og i den tid, vi kommer ind i,

næppe et rimeligt ståsted for Danmark. Det ville være meget godt, om vi nu kunne få ført denne debat, og jeg skal ligesom hr. Bilgrav-Nielsen efterlyse denne hvidbog eller blåbog eller sortbog, hvad farve omslaget nu får, om vort forhold til Atlantpagten. Det vil være gavnligt, og så kan vi formodentlig benytte anledningen til at tage en ny diskussion om dette særdeles centrale emne.

Så endelig til forsvarsforliget, som er det oprindelige og grundlæggende indhold i den forespørgsel, der er rejst. Jeg vil gerne begynde med at sige i al almindelighed, at jeg anser lange forligsaftaler, aftaler, der løber sådan set uden nogen begrænsning, for i sig selv at være skadelige. Man kan slutte et forlig, til man får en bestemt reform gennemført over en rimelig kort årefrist, men allerede boligforliget, som er planlagt for 8 år, forekommer mig at være en ufleksibel og u hensigtsmæssig og i sit indhold for øvrigt heller ikke ønskelig dannelse, og forsvarsforliget er vel nok et glimrende eksempel på, hvorledes politik ikke bør udformes. At man sådan lægger en klam hånd af såkaldt enighed over et stort, vigtigt politisk område, så der ingen tilpasning sker, må i højeste grad siges at være urimeligt. Det blev sluttet i 1960, og ingen vil dog være blind for, at siden 1960 har afspændingen i Europa været ganske betydelig. Det er et andet forhold, vi har i Europa i dag. Afspændingen er givetvis en realitet og glædelig, den skulle gerne gå meget videre, men hvordan går afspændingen videre? Ja, det gør den naturligvis ved, at man følger den op, men forsvarsforliget har jo i realiteten forhindret Danmark i i hvert fald på dette område at følge afspændingen op. Der er ikke sket nogen justering af forsvarsforliget i takt med afspændingen; man har simpelt hen ladet den klamme, døde hånd ligge over dette område, så der ingen udvikling er sket, selv om der havde været rigelig anledning til det.

Jeg ved såmænd ikke, om forsvarsforliget egentlig er holdt. Jeg har en fornemmelse af, at nogle af styrkemålene ligesom langsomt er blevet fortyndet, men det må forligspartnerne jo bedømme. Tilbage er, at det nu må være høje tid at få afviklet et forlig, der blev sluttet under helt andre